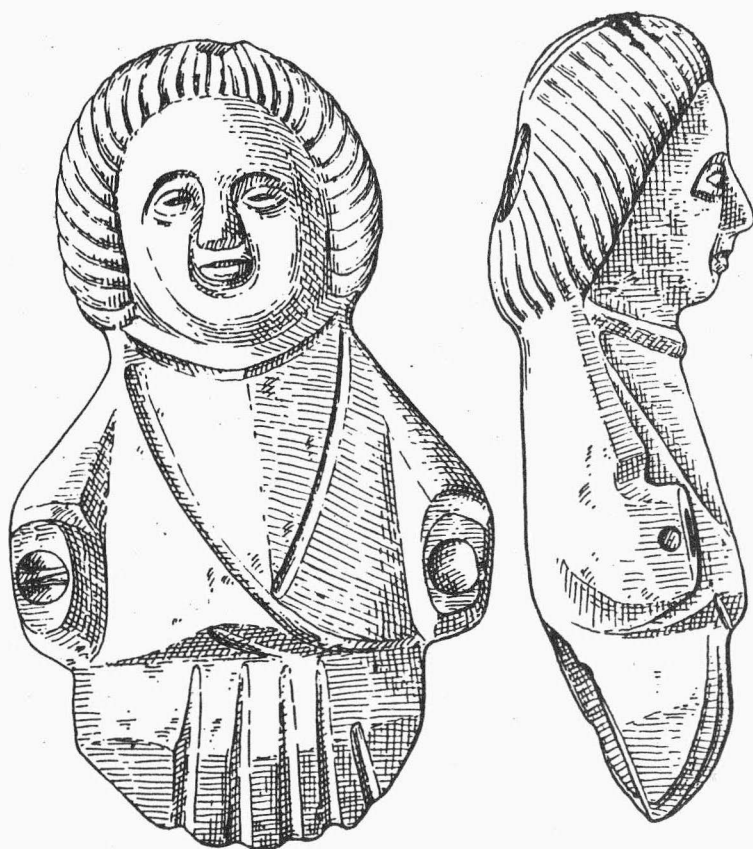

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

BRNO 1989

II. horizont

Po hiátu, dokumentovaném zabahněním příkopu a četnými pozůstatky stromů, byla vybudována téměř čtvercová stavba /55/ /tab: 9:2/ o rozměrech 9 x 9 m, orientovaná S - J. Půdorys tvoří základy - podezdívka stavby. Všechny rohy jsou zaoblené, největší poloměr 100 cm má jihozápadní roh. Před stavbou byla jen část I. horizontu vyrovnána zásypy mocnosti do 30 cm, zčásti byl pro severozápadní roh zasypán i příkop. Podél staršího příkopu byla podezdívka zapuštěna do I. horizontu, tvoří ji dvě vrstvy kamenů /12 cm/, výška protilehlého zdiva dosahuje 42 cm. Šířka podezdívky je 62 cm, jen místy se zesiluje až na 80 cm. Uprostřed východní části v délce 0,5 m má zdivo šířku 54 cm, na vnitřní straně je svisle zasazen kámen /vchod?/.

Pro zdivo bylo použito z převážné části lomového kamene. Nejčastější velikost kusů se pohybuje od 30 - 45 cm délky, šířky 20 - 25 cm, síly 5 - 10 cm. Kameny jsou kladené příčně do řádků, zvláště pečlivě je vyzděn jihozápadní roh. Pojivo kamenů tvořila žlutá masná hlína.

Na podezdívce byla vybudována stavba. Destrukci stěn tvoří žluté hlíny o mocnosti do 15 cm, místy vypálené do červena až fialova. Na některých místech jsou nad i pod destrukcí uhlíky. Můžeme usuzovat, že stěny byly pravděpodobně z prken na sloupcích, mezery mezi nimi pak vyplňovala hlína. Délka destrukce umožňuje stanovit výšku štitové zdi asi na 4,3 m. Uvnitř objektu jsme zjistili jen skromné pozůstatky destrukcí a částečné vypálení horní části zdiva.

Pravděpodobně současně s centrální stavbou bylo zesíleno opevnění na západním valu /10/. Zachoval se v délce 29 m, ze směru S - J se stáčí k jihovýchodu. Byl navršen z materiálu, získaného z prohloubení a rozšíření staršího příkopu. Zásypy tvoří sprašové hlíny a zvětraliny podložních hornin. Maximální výška valu je ve střední části 1,4 m, k J klesá na 1 m. Protože vnitřní strana valu byla později zničena /byla zde vytvořena svislá stěna/, můžeme odhadnout jen šířku valu v základně nad 6 m. Vnější strana valu je v korunové části dvakrát terasovitě upravena a dolní část valu je obložena plochými kameny. Na hlavě valu v jižní části leží destrukce 7,5 m dlouhá /39/, tvořená lomovým kamenem tmeleným maltou. Šířka destrukce 1 m se zachovala do výšky 32 cm. Podle délky spadu sahala původní výška asi do 4 m.

II. horizont je prakticky opět bez keramických dokladů. Centrální stavba /55/ byla zasypána před stavbou tavírny zlata /50 - III. horizont/. Základ peciště byl však přizděn v odlišné orientaci. Vznik tavírny datuje keramika do konce 13. století. Přesnější datování II. horizontu umožní teprve rozbor keramiky z celé plochy výzkumu probíhajícího od roku 1969.

Hausberg Rýmařov /Bez. Bruntál/. Vom Terrassenplateau, das sich mäsig nach S neigt und mit Lösserden überdeckt ist, wurde mit einem 11 m breiten, über 4 m tiefen Graben eine ovale 40 m lange und 25 m breite Fläche getrennt /I. Horizont/. Der Zutritt in das Areal war von NW. Im südöstlichen Teil stand ein Blockbau mit Wachturm und kurzer Palisade. Aus dem Horizont haben wir kein keramisches Material, die Beziehung zu dem Fund römischer Münzen /1. Jahrhundert u. Z./ aus dem Beginn des vorigen Jahrhunderts, bleibt offen.

Nach einem Hiatus wurde ein fast viereckiger Bau in den Ausmassen von 9 x 9 m errichtet. Den Grundriss bilden Fundamente - Untermauer. Alle Ecken sind abgerundet. Die Breite des Gemäuers beträgt meistens 62 cm, nur stellenweise ist es bis zu 80 cm verstärkt. Für das Gemäuer hat man Bruchstein benützt, der quer in Reihen gelegt worden war. Das Verbundmaterial bildete gelber fetter Ton. Die Wände waren vermutlich aus Brettern auf Säulen, die Lücken zwischen diesen waren mit Erde ausgefüllt. Die rekonstruierte Höhe des Giebels war ca. 4,3 m.

Offensichtlich hat man gleichzeitig mit dem zentralen Bau durch einen Wall die Befestigung im W verstärkt /Höhe bis 1,4 m, Breite im Fundament ca. 6 m/. Die Aussenseite des Walles ist in der Krone zweimal terrassenförmig hergerichtet und der untere Teil des Hanges ist mit flachen Steinen belegt. Am Gipfel des Walles liegt eine Destruktion in der Länge von 7,5 m, sie ist aus Bruchstein mit Mörtelverbund gebildet. Der II. Horizont ist wiederum praktisch ohne keramische Funde. Nach dem Verschütten hat man den südlichen Teil der Untermauer für den Bau eines Gold-Schmelzbetriebes am Ende des 13. Jahrhunderts benützt.

DRITTE SAISON DER VORSPRUNGSGRABUNG DER MITTELALTERLICHEN BURG IN LELEKOVICE /Bez. Brno-venkov/

Josef U n g e r , AÚ ČSAV Brno

Die durch die geplante Errichtung eines Urnenhaines hervorgerufene Grabung knüpfte im Jahre 1986 auf die vorhergehenden Saisonen an. Es wurde die Abdeckung des Traktes am nordwest-

lichen Abschnitt des Burgwalles, welcher aus vier Räumen bestand, von denen zwei eingetieft waren, beendet. Im Südwesten knüpfte auf diesen Trakt ein Keller an, welcher durch eine Landenge vom Burghof von Nordosten zugänglich war. Den Keller hat man in dieser Saison nicht komplett abgedeckt. Ein verhältnismässig reiches Inventar aus dem Wüstungshorizont wurde aus der Kulturschicht in der Landenge zum Keller gewonnen. Ausser Keramikbruchstücken fand man auch Fragmente von Glasgefässen, eiserne Gegenstände /Sporen, Messer, Pfeilspitzen, Hängeschloss mit einschiebbaren Schlüsseln/, Belege von Knochenprodukten inklusive eines flachen Wolkopfes und einen Groschen Wenzel IV. aus der Zeit vor dem Jahre 1400 /bestimmt von Doz. Dr. J. Sejbál, Dr.Sc./. In der Kulturschicht ausserhalb der Burgmauer auf der nordwestlichen Seite fand man ausser Keramikbruchstücken und einem Schlüssel auch Bruchstücke eines Alembicums /Abkühlungsglocke eines Destillierapparates/.

Zu den Überraschungen der Saison gehört auch die Feststellung einer Kulturschicht mit jungburgwallzeitlicher Keramik, die im südwestlichen Teil des befestigten Areales unter der Aushubschicht aus dem Keller erhalten blieb.

ZPRÁVA O VÝZKUMU HRADU ROKŠTEJNA, K. Ú. BRTNICE V ROCE 1986 /okr. Jihlava/

Zdeněk Měřínský, AÚ ČSAV Brno

Šestá etapa záchraného archeologického výzkumu hradu Rokštájna byla zahájena 23. června 1986 a v posledním červnovém týdnu proběhly přípravné práce, spojené s vybudováním tábora a údržbou objektů expedice. Vlastní výzkumná sezóna byla zahájena 30. června 1986 a trvala do 29. srpna 1986. Drobné dokumentační a dokončovací práce byly ještě realizovány ve dnech 20. - 21. září, 4. - 5. října a 20. a 31. října 1986. Během července a srpna se výzkumu zúčastnilo 4 - 14 brigádníků.

Sezóna 1986 se soustředila na pokračování výzkumu v rozpracovaných plochách zasypaného příkopu původního hradu 13. století /objekt 84/ ve střední části nádvoří dolního hradu, dále na prostoru kolem věže dolního hradu a příhradební komory G. Hlavní odkryvné práce se soustředily na nádvoří horního hradu /objekt 125, 106/, východní průběh starší hradební zdi a zahájen byl i výzkum v prostoru C paláce horního hradu. Výzkum nádvoří horního hradu byl již téměř ukončen a zbývá odstranit kontrolní profily, prozkoumat části čtverce 3/13, 3/14, dokončit výzkum čtverce 6/12, 6/13 a objektu 106. V sezóně 1986 byla nově rozpracována plocha 75 m² a úplně dokončeno bylo dalších 125 m², tzn. úplně prozkoumána je na lokalitě plocha 1350 m² a rozpracovaných je dalších 250 m². Celkový počet odkrytých objektů dosáhl čísla 138, tzn., že nově bylo prozkoumáno 5 objektů, kulových jamek a dalších zvláštních stavebních útvarů.

Na rozpracovaných plochách střední části nádvoří dolního hradu se výzkum soustředil na dokončení vybrání vrstvy žlutého písku, promíseného maltou v komoře G /čtverec 12-13/10/ a začištění ploch čtverce 11/10, 12/10, 11/11 a 12/11 západně od věže dolního hradu. Hlavní odkryvné práce se však v tomto prostoru soustředily na vybírání zásypu objektu č. 84 - příkopu kolem hradu 13. století, který byl při přestavbě, probíhající po roce 1360, jednorázově zasypan a zplanýrován. Tento příkop, zasekaný do skalního podloží, byl podrobně zkoumán ve čtverci 8/8, 8/9, 9/10 a 9/11. Důležité poznatky přineslo především pokračování výzkumu ve čtverci 8/9, kde byla odebrána žlutohnědá písčitohlinitá vrstva pod spodní požárovou vrstvou a vrstva kopaného šterku, které byly mocné ve středu příkopu až 130 cm a nasedaly na jeho skalnaté dno. Vrstva obsahovala četné zlomky keramiky s mladohradištními tradicemi, železné předměty /podkovy, udidlo atd./ a výrobky z řezaných a zdobených kostí.

Shodná situace byla sledována i při vybírání zásypu příkopu ve čtverci 8/8, kde se nad žlutohnědou písčitohlinitou vrstvou nacházela kompaktní maltová úprava, jež musela být odstraněna a částečně i ve čtverci 9/10, kde však nebyl zásyp tak mocný, neboť příkop se zahluboval směrem k dolnímu paláci. V jižní části čtverce 9/10 šedohnědá písčitohlinitá zásyp objektu 84, mocnosti až 85 cm, nasedal na skalnaté podloží, a to se postupně směrem k severu zvyšovalo, čemuž se úměrně snižovala mocnost zásypu. V severozápadním rohu čtverce byl do skalnatého podloží zahlouben o 10 - 20 cm mělký útvar se stopami malty na dně, snad torzo základu staršího zdiva. V severněji položeném sousedním čtverci 9/11 byla také odstraněna maltová úprava a pod ní, po snížení asi o 5 - 10 cm, se objevila hnědočerná humózní vrstva s uhlíky, keramikou a maltou. Po odebrání této pouze několik centimetrů mocné vrstvy se vyrýsovala žlutá písčitohlinitá vrstva, tvořící již zásyp nade dnem objektu č. 84. Při jižní hranici čtverce 9/11 se při postupném začištování a snižování zásypu vyrýsoval kamenný kruhovitý útvar, připomínající jakoby kamenný obklad velké kulové jámy. Výzkum tohoto objektu bude dokončen v roce 1987.

Většina výzkumných prací v sezóně 1986 se soustředila na nádvoří horního hradu. Především

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1986

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně,
sady Osvobození 17/19
- Odpovědný redaktor : akademik Josef Poulík
- Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková,
Dr. J. Unger
- Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby : A. Krechlerová
- Na titulním listě : bronzová plastika z Brna - Kozí ul.
- Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské
základny pracovišť ČSAV v Brně
- Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
- Vydáno jako rukopis : 450 kusů. - neprodejné